

2. Підпригора О.А., Харитонов Є.О.. Римське право: підруч. 2-ге вид. К. : Юрінком Інтер, 2009. 528 с.
3. Підпригора О. А. Римське приватне право підручник. К. : Ін Юре, 2001. 440с.

Приходько Ірина Анатоліївна,
*студентка 4-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична
академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент Адаховська Н.С.*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

В умовах утворення інформаційного суспільства прискорюється розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що допомагає розв'язувати складні економічні проблеми як для окремих осіб чи комерційних структур, так і країни загалом. Важливим є вивчення цивільно-правових відносин у сфері електронної комерції.

Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 р. врегулював ряд аспектів, які пов'язані з правочинами у цій сфері, деталізувавши, окрім іншого, процес укладення електронних договорів та визначивши права й обов'язки учасників е-commerce. Даний правовий акт визначає електронну комерцію наступним чином – як відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [1].

Поняття «електронна комерція» здобуло велику популярність завдяки ототожненню з терміном «електронний бізнес». Однак з часом вчені почали відокремлювати електронну комерцію від електронного бізнесу. Так, Т.С. Максимов та Д.В. Сорочан [3, с. 274] зауважили, що розуміння електронної комерції лише як процесу купівлі та продажу товарів в Інтернеті дуже обмежене. Електронна комерція – це системна галузь, що охоплює відносини у сфері електронних договорів, електронних правочинів, використання електронних підписів, документообігу взагалі, окрім цього, регулювання даних відносин здійснюється за допомогою ряду різних нормативних актів, зокрема законом про електронні довірчі послуги, про електронні документи та електронний документообіг, про платіжну систему, постановами НБУ тощо.

Виходячи з дефініції електронної комерції, можна визначити такі властивості цивільних правовідносин у цій сфері, як дистанційність, майновий та комерційний характер, переважно дво- та багатосторонність, особливий порядок ідентифікації суб'єктів.

Визначивши поняття, можна розкрити коло суб'єктів правовідносин, які беруть участь у даній сфері.

Суб'єктом можуть бути будь-які учасники цивільних правовідносин, передбачені ст. 2 ЦК України, а саме юридичні та фізичні особи, держава Україна, АР Крим, територіальні громади, іноземні держави й інші суб'єкти публічного права, всі хто є замовниками та постачальниками товарів чи послуг через мережу Інтернет [2].

Згідно зі ст. 8 Закону № 675-VIII покупець (замовник, споживач) товарів, робіт, послуг у сфері електронної комерції за обсягом своїх прав та обов'язків прирівнюється до споживача у разі укладення договору поза торговельними або офісними приміщеннями та в разі укладення договору на відстані відповідно до Закону України «Про захист прав споживачів» [1].

Отже, оскільки спеціальний закон не містить жодних обмежень, то вищезазначені учасники цивільних відносин і є загальними суб'єктами у сфері e-commerce.

Правоздатність даних суб'єктів є загальною, проте оскільки особливістю даних відносин є електронна форма, то необхідно зазначити наступне. Будь-які дії, що вчиняються в мережі Інтернет, відбуваються без фізичної зустрічі сторін, то перевірка дієздатності може відбуватися лише в разі використання електронно-цифрового підпису. Це застосовується як для фізичних осіб – для встановлення віку, так і для юридичних осіб – для підтвердження факту реєстрації юридичної особи та права представляти таку юридичну особу.

Варто звернути увагу на спеціальних суб'єктів електронної комерції, які безпосередньо не беруть участі в укладенні e-contract, проте їх роль є значною.

У технологічному сенсі, процес ведення електронної комерції без них неможливий, адже вони на різних етапах правовідносин можуть вплинути на безліч умов, наприклад місце, час укладення та час виконання договору, підтвердження отримання повідомлення тощо.

Такими суб'єктами є провайдери телекомунікацій; оператори платіжних систем; реєстратори й адміністратори, що присвоюють мережеві ідентифікатори; хостинг-провайдери. Визначення та порядок їх діяльності регламентовано численною кількістю нормативних актів, таких як Закон України «Про телекомунікації», Постанова КМУ «Про затвердження Порядку підключення до глобальних мереж передачі даних» тощо.

Щодо об'єкта – Закон України № 675-VIII визначає, що у цій сфері не можуть бути укладені договори, що стосуються грального бізнесу, окрім благодійних не грошових лотерей, а також не можуть укладатися договори, предметом яких є об'єкти, обмежені або вилучені з цивільного обігу. Ряд науковців розглядають такий специфічний об'єкт правовідносин, як електронний цифровий контент, проте дане питання не є дослідженим та закріпленим.

Основою існування електронної комерції є e-contract. За юридичними наслідками даний договір вважається укладеним в письмовій формі, оскільки за Цивільним Кодексом України електронна форма правочину тлумачиться як письмова. Сторонами е-договору є суб'єкти електронної комерції.

Важливим є те, що оферта та акцепт направляється сторонами в електронній формі [2].

Необхідно відзначити, що договори, які потребують нотаріального засвідчення або ж державної реєстрації, не можуть бути віднесені до правовідносин у сфері e-commerce, адже наразі здійснити таке посвідчення за допомогою мережі Internet не є можливим.

Підсумовуючи, хочеться зазначити, що електронна комерція розпочиналася з купівлі та переказу коштів через комп'ютерні мережі, але сьогодні вона поєднує в собі процеси розвитку, маркетингу, продажу, доставлення, обслуговування та оплати товарів та послуг через Інтернет, створюючи віртуальні спільноти споживачів та ділових партнерів. Такий стрімкий розвиток вимагає вдосконалення законодавчої бази та усунення прогалин. Слід приділити увагу впровадженню перспективних інструментів в цій сфері, великого внутрішнього ринку і стимулюючих державних програм, розробляти способи захисту прав споживачів, порушені в результаті укладення електронних правочинів створенню, а суб'єкти електронної комерції, у свою чергу, повинні вдосконалювати та розвивати логістику й взаємодію, покращувати швидкість, якість доставки та зручність укладення e-contract [4].

У такому випадку переваги e-commerce стануть доступними українським споживачам та виробникам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19>
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Максимова Т. С., Сорочан Д. В. Використання електронної комерції роздрібними торговельними підприємствами. Торгівля і ринок України: Тематичний збірник наукових праць. 2010. Вип. 29. С. 273-279.

4. Червона, О. Ю. Тенденції розвитку електронної комерції. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки», 2020, Вип. 39. С. 65-68.

Соловей Анна Олегівна,

студентка 1 курсу факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: д.ю.н., професор Давидова І.В.

ДЖЕРЕЛА РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА: ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ

Ще здавна у суспільстві існують писані та неписані правила, що створені для регулювання суспільних відносин, вирішення конфліктів та налагодження взаємозв'язків. Варто сказати, що рабовласницьке суспільство саме і було основою створення римського приватного права. Перш за все, джерело – це саме та підвалина, яка закладає основні положення буття чи функціонування певного предмета чи явища.

Можна виокремити такі типи джерел римського права: письмові та усні. Письмовими є закони, акти, конституції, що видавав імператор, едикти преторів, сенатусконсульти, коментарі юристів (Ульпіана, Тацита, Цицерона і т.д.). Щодо усних джерел, то ними є звичаї та традиції, що склались у тогочасній общині. Наприклад, одним з найбільш відомих джерел права є Закони XII таблиць, що були прийняті Народними зборами. Ще одним впливовим джерелом була Кодифікація імператора Юстиніана («Звід цивільного права» – *Corpus Iuris Civilis*), яка стала завершенням формування права у Римі. Варто також зазначити, що у різні періоди існування Риму використовувались різні джерела права: попередні могли втратити свою актуальність, нові ж вміщували нові закони та порядки.

У царський період (до 449 р. до н. е.) основною формою права був усний звичай (*mos*). Він представляв народу загальні правила поведінки, що базувалися на принципах моралі, справедливості та честі. Усний звичай був обов'язковим для всіх, дотримання та виконання його було основним правилом для кожного громадянина. Держава ж, в першу чергу піклувалась про функціонування усного звичаєвого права та захищала його недоторканність. Усне звичаєве право у давньому Римі визначалось як *mores maiorum* – звичай предків.

Лише в 450 р. до н. е. з являється перший запис законів, що отримав назву Закони XII таблиць (*Leges duodecim tabularum*). Свою назву збірка законів